

Myndigheten för yrkeshögskolans allmänna råd om lärande i arbete;

MYHFS 2015:3

Utkom från trycket
den 8 juni 2015

beslutade den 19 maj 2015.

1 Utgångspunkter

Enligt 1 § författningssamlingsförordningen (1976:725) är allmänna råd sådana rekommendationer om tillämpningen av en författning som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende. Som allmänna råd räknas också sådana regler som ska främja en enhetlig tillämpning av en viss författning eller som ska bidra till utveckling av en viss riktning av praxis men som inte formellt binder den som råden är riktade till.

2 Tillämpningsområde

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för hur utbildningsanordnare bör planera, anordna och genomföra den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen, så kallat lärande i arbete, förkortat LIA. En LIA-kurs är obligatorisk för utbildningar som leder fram till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen, men kan även ingå i andra utbildningar. Dessa allmänna råd gäller vid genomförande av alla LIA-kurser.

3 Grundläggande bestämmelser.

Av 6 § punkterna 2–4 i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan, förkortad YHL, framgår att en utbildning inom yrkeshögskolan ska ge sådana teoretiska, praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet. Utbildningen ska präglas av såväl stark arbetslivsanknytning som teoretisk förankring och ska utvecklas och bedrivas i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Av 2 kap. 2 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan, förkortad YHF, framgår vidare att utbildningen väsentligen ska genomföras i samarbete med de delar av arbetslivet som berörs av utbildningen.

3.1 Samverkan mellan anordnare och LIA-arbetsplatser

Allmänna råd: Utbildningsanordnaren bör ha väl fungerande kontakter med de LIA-arbetsplatser som anlitas för att säkerställa att LIA-kurserna genomförs utifrån kursmål och den värdegrund som gäller för yrkeshögskolan. Samverkan kring detta bör ske såväl före som under och efter en LIA-kurs. Utbildningsanordnaren och LIA-arbetsplatsen bör kontinuerligt

samverka i syfte att utvärdera och utveckla såväl LIA-kursen som den skolförlagda delen av utbildningen samt för att uppdatera dessa mot aktuella och framtida behov i arbetslivet.

De arbetsplatser som tillhandahåller LIA-platser förutsätts bidra med handledare och arbetsuppgifter utifrån utbildningsplanen och kursplanen för den aktuella LIA-kursen.

3.2 Anskaffande av LIA-platser

Allmänna råd: LIA-placeringen bör vara klar i god tid innan kursen startar. Det är utbildningsanordnaren som har ansvaret för att de studerande får LIA-platser. Utbildningsanordnaren bör säkerställa ett tillräckligt nära samarbete med arbetslivet för att kunna erbjuda relevanta LIA-platser till samtliga studerande.

Utbildningsanordnaren får ha rutiner som innebär att studerande i första hand själva söker LIA-plats. En sådan rutin innebär inte att ansvaret för anskaffande av LIA-plats övergår till den studerande. Utbildningsanordnaren har alltså det slutliga ansvaret för att alla studerande får en LIA-plats.

Innan en LIA-plats godkänns bör utbildningsanordnaren bedöma om den erbjuder relevanta arbetsuppgifter och handledning som svarar mot kursmålen och därigenom är lämplig för LIA.

3.3 Geografisk plats för LIA

Allmänna råd: LIA-kurser kan genomföras på annan ort än den ordinarie utbildningsorten. Sådana LIA-platser som utbildningsanordnaren erbjuder de studerande bör dock huvudsakligen finnas i närheten av utbildningsorten eller den studerandes hemort.

LIA-kurser får genomföras utomlands. Det är samma krav på LIA-platser utomlands som i Sverige, vilket bland annat innebär att utbildningsanordnaren måste kunna organisera kontakter med studerande, handledare och arbetsplats på ett tillfredsställande sätt samt kvalitetssäkra LIA-kursen innan den påbörjas. LIA-kurser som genomförs utomlands bör utvärderas enligt anordnarens vanliga rutiner.

3.4 LIA på ordinarie arbetsplats

Allmänna råd: Om en tjänstledig studerande genomför LIA på sin ordinarie arbetsplats, måste det finnas en tydlig skillnad mellan uppgifterna inom LIA och den studerandes ordinarie arbetsuppgifter. Studerande och arbetsgivare bör skriva ett avtal om vad som gäller vid tjänstledighet för utbildning inom yrkeshögskolan. Det bör framgå av avtalet vilka villkor som gäller för tjänstledighet, studier och genomförande av LIA.

4 Kostnader i samband med LIA

Av 9 § första stycket YHL följer att utbildning inom yrkeshögskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag eller särskilda medel, ska vara avgiftsfri för de studerande.

Allmänna råd: Utbildningsanordnaren bör redan vid tillträdesprocessen informera de sökande om sådana kostnader för resor och boende som kan uppstå om LIA-platsen är belägen utanför studieorten.

Utbildningsanordnaren bör säkerställa att studerande kan genomföra LIA-kursen utan kostnader för sådan utrustning som behövs för att kunna genomföra kursen på ett adekvat sätt.

5 Handledarens kompetens

Av 12 § YHL framgår att de personer som anlitas av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning ska genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den utbildning som de ska bedriva. Av 13 § samma lag framgår att utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för dem.

Allmänna råd: Bestämmelserna omfattar alla kurser i en utbildning, även LIA-kurserna. Utbildningsanordnaren ansvarar för att kvaliteten på den utbildning och handledning som den studerande får under sin LIA-kurs uppfyller kraven i utbildnings- och kursplanen. Anordnaren bör därför säkerställa att varje studerande får en kompetent och adekvat handledning under sin LIA-kurs samt att handledaren informeras om innehållet i kursplanen. Utbildningsanordnaren bör bedöma handledarens kompetens och vid behov erbjuda kompetensutveckling.

6 Genomförande av LIA

Av 2 kap. 7 § YHF framgår att det för varje utbildning ska finnas en utbildningsplan. Av utbildningsplanen ska bland annat framgå hur utbildningen är organiserad och hur många timmar handledarledd tid utbildningen omfattar.

6.1 Handledarledd tid

Allmänna råd: Med handledarledd tid avses att handledaren är fysiskt närvarande på LIA-platsen och är tillgänglig för den studerandes behov av handledning och stöd. Om handledaren inte kan vara närvarande under vissa perioder, bör en ersättare snarast utses.

6.2 Utbildningsanordnarens ansvar

Allmänna råd: Utbildningsanordnaren bör upprätta kontakt med LIA-handledaren innan LIA-kursen påbörjas. Under pågående kurs bör utbildningsanordnaren ha kontakt med handledaren och den studerande för att säkerställa att kursen genomförs på avsett sätt. Utbildningsanordnaren bör även besöka LIA-platsen, om det är rimligt med hänsyn till geografiskt avstånd och LIA-kursens längd.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att informera och vid behov erbjuda utbildning för handledare om deras ansvar och uppgifter.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att LIA genomförs på det sätt som angetts i utbildningsplanen och kursplanen. Utbildningsanordnaren måste tydligt klargöra för LIA-arbetsplatserna att LIA-kurserna innebär lärande och inte enbart produktion.

Allmänna råd: LIA-handledaren bör vara tillräckligt insatt i utbildningens syfte och mål för att kunna ge den studerande relevanta uppgifter under LIA-kursen och anpassa sin handledning till individuella och kursplanestyrdade faktorer. Handledaren bör ge den studerande råd och stöd i förhållande till LIA-kursens mål.

Handledaren ska ge underlag om de studerandes insatser och lärande under LIA till utbildningsanordnaren inför betygssättningen.

Om LIA bedrivs på en arbetsplats där anställda har lagstadgad tystnadsplikt, bör handledaren se till att de studerande undertecknar en sekretessförbindelse innan LIA-kursen påbörjas.

Innan LIA-kursen påbörjas bör handledaren informera den studerande om äganderätten till det som den studerande producerar under LIA-kursen.

7 Kursplaner

Av 2 kap. 9 § YHF framgår att det ska finnas en kursplan för varje LIA-kurs samt att kursplanen ska beskriva bland annat kursens omfattning, innehåll, målen för kursen och vilka principer för betygssättning och kunskapskontroll som ska tillämpas. Av 4 kap. 2 § YHF och Myndigheten för yrkeshögskolans föreskrifter om kursplaner i yrkeshögskolan följer att det är ledningsgruppen som fastställer kursplanerna.

Allmänna råd: LIA är en integrerad del av utbildningen och ska bidra till att de studerande når målen för utbildningen på ett effektivt sätt. LIA-kurserna bör planeras så att de studerande får möjlighet att uppnå en reell progression i lärandet.

Om en LIA-kurs kräver förkunskaper från andra kurser, bör detta framgå av kursplanen.

8 Betyg

Av 2 kap. 10–11 §§ YHF framgår att betyg ska sättas på en genomförd kurs med något av uttrycken Icke godkänt, Godkänt och Väl godkänt. Av 2 kap. 3 § YHF följer att det är utbildningsanordnaren som ansvarar för att sätta betyg på LIA-kurserna.

Allmänna råd: Utbildningsanordnaren bör se till att LIA-handledarna lämnar ett utförligt underlag som redovisar i vilken grad de studerande har nått kursens mål. Underlaget bör innehålla en bedömning av de studerandes insatser och lärande under LIA utifrån den aktuella kursplanen och ge ett heltäckande, korrekt och likvärdigt underlag för betygssättning till utbildningsanordnaren.

Om en studerande genomför en LIA-kurs på flera arbetsplatser, bör resultatet från samtliga arbetsplatser ligga till grund för betygssättningen på kursen.

Utbildningsanordnaren bör säkerställa att betyget blir rättvisande utifrån betygskriterierna.

Av 2 kap. 12 § YHF framgår att en studerande får tillgodoräkna sig kunskaper, färdigheter och kompetenser som har förvärvats genom annan utbildning, yrkesverksamhet eller på annat sätt, om de i huvudsak svarar mot den aktuella utbildningen.

Allmänna råd: Rätten för en studerande att tillgodoräkna kunskaper, färdigheter och kompetenser gäller även för LIA-kurser. Det är ledningsgruppen som ansvarar för att pröva frågan om tillgodoräknande. Utbildningsanordnaren ska efter sådan prövning sätta betyg på LIA-kursen med något av uttrycken Icke godkänt, Godkänt och Väl godkänt, även när kursen tillgodoräknas.

10 Studerandeinflytande

Av 4 kap. 7 § YHF följer att de studerande ska ges tillfälle att påverka utbildningen.

Allmänna råd: De studerandes ambitioner och mål bör beaktas vid planering, genomförande och uppföljning av LIA-kursen. De studerande ska ges möjlighet att ha inflytande över sin lärandesituation under LIA-kursen, men förutsätts följa arbetsplatsens arbetstider, rutiner och arbetssätt.

11 Utvärdering

Av 4 kap. 8 § första stycket YHF följer att utbildningsanordnaren är skyldig att utvärdera verksamheten.

Allmänna råd: Utvärdering bör göras såväl under som efter LIA-kursen. Exempel på sådant som kan utvärderas är bland annat om LIA-platsen var lämplig, hur LIA-kursen genomförts, om kursmålen uppfylldes och om det funnits speciella svårigheter.

Resultatet av utvärderingarna bör behandlas både i ledningsgruppen och i studerandegruppen. Om LIA-kursen ligger sist i utbildningen är det lämpligt att samla de studerande någon eller några veckor därefter för en samlad återkoppling.

12 Dokumentation

Av 4 kap. 8 § andra stycket YHF följer att utbildningsanordnaren på begäran av MYH ska lämna de uppgifter myndigheten begär.

Allmänna råd: Utbildningsanordnaren bör ha rutiner för löpande dokumentation av åtgärder, planer, möten och liknande som visar att anordnaren följer de författningar och myndighetsföreskrifter som reglerar LIA-kursen inom yrkeshögskolan. Dokumentationen bör vara strukturerad och föras på ett sådant sätt att informationen lätt kan återfinnas.

Dessa allmänna råd träder i kraft den 1 juli 2015.

Thomas Persson
Generaldirektör

Anne Terdén
Chefsjurist

